

Hanna Negash

MÖLLEVÅNGSTORGET

och dess användningar

Examensarbete i Arkitektur
Hanna Sahlström Negash

MÖLLEVÅNGSTORGET

och dess användningar

Examinator: Catharina Sternudd
Handledare: Mattias Kärrholm

Mitt torg

Jag bor vid torget. Min dotter säger att det är vårt torg. Vårt vardagsrum vetter mot torget. Vi följer livet på torget.

Skriften som du håller i din hand är en del av mitt examensarbete i arkitektur. Möllevångstorget och dess användningar. Det är en studie i territorialitet på Möllevångstorget. Jag undersöker hur territorier produceras och hur de förhåller sig till tid, till nuet, och hur de förhåller sig till varandra.

Examensarbetet består av den här texten, essäistisk uppsats kan vi kalla den, och en film av stillbilder, film och time-lapsesekvenser.

Hanna Sahlström Negash

Seen from my window

ABSTRACT

This is a study on territoriality at Möllevångstorget (Möllevången square in Malmö) in connection with time, more specifically - the present. It explores how a territorially complex space is used and functions in time and space and aims to describe territorial productions on Möllevångstorget, and how they relate to the present and each other. It is a study on how conditions for continuous activities are created.

The square functions as a marketplace on a daily basis, but it also hosts events such as political demonstrations. The square is frequented with the aim to be part of voices of the present. Möllevångstorget is used for collective expressions/actions and thus produces time and territory in a collective context.

This study is based on my own observations of Möllevångstorget through autoethnographic and photographic narrations. I live right by the square and can observe it from my window.

My research should be seen as part in a larger research undertaking on the temporal aspects of territoriality and is an attempt to try theory that focuses on the temporal aspects of territoriality.

Innehåll

Mitt torg	7
Abstract	9
1	
Hur det kom sig	15
2	
Teori och metod	23
Metod	23
Teori	28
3	
Möllevångstorget	37
Kort historik	37
Position och möblering	39
4	
Observationer och analyser	53
Torghandeln	53
Vi ses på torget	65
Protesterna	77
5	
Sammanfattande diskussion	89

HUR DET KOM SIG

att jag valde att göra den här studien

För nio år sedan tog min dåvarande pojkvän sitt liv. Sista gången vi sågs var på Møllevångstorget. Jag grävde upp en sten, lånade en graveringsmaskin och ristade hans namn i stenen och satte tillbaka den i torget. Det syns knappt. Vet man att den är där så ser man. Den sitter alldeles bredvid en A-brunn. När jag var liten undvek jag och mina vänner att gå på dem. De betydde avbruten kärlek (?!). Om en ändå råkade göra det, gå på en A-brunn, kunde en vän dunka en tre gånger i ryggen för att häva förbannelsen. K-brunnar däremot. Det betydde kärlek för den som gick på dem. Efter hans död målade vänner graffitimålningar med hans namn på de lagliga och olagliga väggarna i staden. Han målade själv. De ställen där hans tag fanns kvar blev minnesmärken och bevis för att han verkligen funnits. Jag satte ett träd, en lind, i en park vid hans hem. Det tog inte lång tid förrän gatukontoret hade tagit bort den. En gång när jag gick dit för att vattna den, nysatta träd behöver jättemycket vatten berättade tanten på plantskolan där jag hade köpt det, satt det en liten lapp knuten runt den smala stammen. Det stod typ: *Jag tror att du är en privatperson som har satt och vårdar det här trädet. Jag håller på att skriva en bok om guerilla gardening, kan jag få intervjua dig?* Under den här tiden gick jag bara ut när det var mörkt och om jag verkligen behövde (som för att vattna trädet) och ville verkligen inte bli intervjuad av någon käck hipster-landskapsarkitekt som såg det som jag gjorde som ett approprierande av det offentliga rummet eller något annat trams. Fast egentligen undrade jag. Varför jag gjorde de här sakerna när jag knappt orkade bry mig om min personliga hygien. Behovet av att förlusten skulle finnas bland oss och inte bara i mig, i oss, blev så tydligt. Som ett instinktivt svar. I affekt. Och hur hans död försköt perspektivet från vilket

Stenen jag grävde upp, ristade i, och satte tillbaka

jag såg miljöerna där jag rörde mig. Det fanns ett före och ett efter hans död, såklart, men tid hade aldrig tidigare varit av så smärtsam betydelse. Nu var alla platser annorlunda, eller, nu var nuet annorlunda.

Efter 8 mars-demonstrationen 2014 (Under parollen Ta-natten-tillbaka, en trans- och kvinnoseparatistisk demonstration mot mäns våld mot kvinnor med samling av avslut på Möllevångstorget) blev några av mina vänner attackerade med kniv av nazister. Showan Shattak fick skallen spräckt, hamnade i koma och var väldigt nära att dö. Detta skedde på Kristianstadsgatan inte långt från Möllevångstorget. Två veckor därefter samlades över 10 000 personer på Möllevångstorget och demonstrerade till Gustav Adolfs torg och tillbaka. En av de största demonstrationen i stadens historia sedan Möllevångskravallerna 1926.

Utgångspunkt för arbetet var att titta på kollektivt sörjande och vilka uttryck de tar i staden. Jag ville vända mina personliga upplevelser till den kollektiva motsvarigheten. Det intresserade mig att titta närmare på de tillfällen då vi tillsammans upplever sorg/smärta och hur det manifesteras i staden, vilka platser vi väljer och hur vi hanterar förlust när samhället/kollektivet berörs och vilka fysiska förändringar vi kan se som resultat. Jag började rådgöra litteratur kring sorg, minne och materialitet. I samtal med min handledare bestämde jag mig för att göra en inventering över tillfällen i Sverige, under de senaste fem åren, som upplevts som en förlust för eller attack på samhället.

När jag letade efter material som kunde hjälpa mig beskriva och analysera dessa manifestationer och vilka rum som kunde bära dem satt jag i mitt vardagsrum och tittade ofta ut över Möllevångstorget. Jag hade börjat läsa in mig på *Arkitekturens*

Møllevångstorget

territorialitet, Mattias Kärrholm och *Affect Theory Reader*, editors Melissa Gregg och Gregory J. Seigworth. Jag hade läst artiklar om Actor Network Theory av Bruno Latour och Anne Marie Mol och 'Theory of Affordances' av James J. Gibson. Jag hade också läst lite ur *The Politics of Crowds* av Christian Borch. Jag började se att mitt intresse för det kollektiva sörjandet gick att förstå som ett intresse för det offentliga/publikas beståndsdelar. Allt det vi faktiskt delar, allt det utanför våra hem och andra privata eller halvprivata rum. Och behovet av att dela viktiga stunder (nu), att leva dem tillsammans på de platser som är våra gemensamma. Här tänker jag på viktiga stunder som stunder i affekt. Vårt kollektiva nu. Ett nu som vi upplever tillsammans.

Jag blev mer och mer intresserad av att studera detaljerna framför mig på en plats som varit scenen för många händelser i mitt liv snarare än att schematiskt skissa hur vi sörjer i staden. Jag ville beskriva hur alla de extraordinära händelser jag hela tiden observerade från mitt fönster var en del av torgets vardag och vanlighet. Det är vardagligt att något väldigt extraordinärt äger rum. Just på torget. När jag insåg att jag observerade torget med så stort intresse vände jag mig till de observatörer jag tidigare läst, Georges Perec och Henri Lefebvre, för inspiration och legitimitet.

I ett samtal med min handledare, när jag presenterade inventeringen över förluster och hur sorgen manifesterats berättade jag att jag nog egentligen ville titta närmare på Möllevångstorget. Det var snarare torget än sorgen som jag vill extrahera ur erfarenheterna beskrivna ovan. Att torgets alla användningar intresserade mig och att jag ville se hur dessa territorier produceras. Vi pratade en del om tidens betydelse och han berättade att han skrivit en artikel, tillsammans med en italiensk sociolog, som avhandlar

olika typer av nu i relation till produktion av territorier och typologier. Jag läste med stort intresse. Jag landade i att formulera en studie av Möllevångstorget och dess användningar. Och då framför allt produktionen av territorier i relation till varandra och till nuet och med en fråga eller ett påstående om att territoriell komplexitet hänger samman med var och hur, eller att, vi uttrycker affekt i det offentliga rummet (sorgen/smärtan).

TEORI OCH METOD

Metod

Observation

Jag har valt att genomföra min studie framförallt genom att observera torget. Jag har utfört observationer över torget under en timme fyra dagar i veckan under fyra veckor. Observationerna har utförts mellan den 25 oktober oktober och 22 november 2017. Jag har täckt in alla dagens (06 -22) alla timmar och tillfällena är rätt jämt spridda över de fyra veckorna med en aning underrepresentation av måndagar och tisdagar. Jag har tio timmar på förhand schemalagda observerande från mitt fönster och sex timmar på plats på torget enligt schema. Då från en bänk, sittandes på basen till statyn, promenerandes eller lutad mot en vägg. Jag har antecknat, fotograferat och filmat. Det har i verkligheten blivit många fler tillfällen både i fönstret och på torget och många många fler timmar. Jag har utöver observationstillfällena fotograferat fyra time-lapse-sekvenser (20 sekunder mellan bilderna). De sträcker från två till över fem timmar. Bilderna, visade som film, komprimerar tiden och ger tittaren några av torgets många timmar på ett par minuter.

Till mina observationer av Möllevångstorget ingår ofta reflektioner över de observationer som görs som en del av materialet. Inspiration till hur observera har jag framförallt hittat hos Georges Perec som i *Species of Spaces and Other Pieces* gjort flertaliga observationer presenterade i text, skrivande observationer. Hans arbete har lockat mig att utmatta platsen, att sitta länge på sagda och titta och skriva, för att se vad som då blir synligt. Det är ju inga hemligheter, eller annars osynliga saker, som den metoden erbjuder,

snarare har jag upplevt att min egen blick förändras. När jag har observerat och antecknat allt det som först tränger på kommer sedan andra ting och händelser in i mitt synfält, in i min tanke. Jag har också läst och inspirerats av Henri Lefebvre som i boken *Rhythmanalysis*, ger exempel på observationer från ett fönster, 'Seen from a window'. I den utvecklar han även tankar kring hur allt har sin egen tid och därför sin egen plats i relation till presens, nuet. Nedan följer citat av dessa två män där de instruerar sina läsare i observation. De lägger vikt vid olika saker men båda understryker betydelsen av att tränga igenom det sätt på vilket vi vanligtvis observerar och förhåller oss till vår omgivning. Det finns så mycket mer att se.

Ur Georges Perec *Species of spaces and other pieces*, 'The street'

Practical exercises

Observe the street, from time to time, with some concern for system perhaps.

Apply yourself. Take your time.

Note down the place: the terrace of a café near the junction of Rue de Bac and Boulevard Saint-Germain.

the time: seven o'clock in the evening

the date: 15 May 1973

the weather: set fair

Note down what you can see. Anything worthy of note is going on. Do you know how to see what's worthy of note? Is there anything that strikes you?

Nothing strikes you. You don't know how to see.

You must set about more slowly, almost stupidly. Force yourself to write down what is of no interest, what is most obvious, what is most colourless. (Perec 2008:50)

Ur Henri Lefebvre *Rhythmanalysis -Space, Time and Everyday Life*, 'Seen from a window'

But look longer and harder. This simultaneity, up to a certain point, is only apparent: a surface, a spectacle. Go deeper, dig beneath the surface, listen attentively instead of only looking, of reflecting the effects of a mirror. You thus perceive that each plant, each tree, has its rhythm, made up of several: the trees, the flowers, the seeds and fruits, each have their time. The plum tree? The flowers were born in the spring, before the leaves, the tree was white before turning green. But on this cherry tree, on the other hand, there are flowers that opened before the leaves, which will survive the fruits and fall late in the autumn and not all at once. Continue and you will see this garden and the objects (which are in no way things) **polyrhythmically**, or if you prefer, symphonically. In place of a collection of fixed things, you will follow each being, each body, as having its own time above the whole. Each one therefore having its place, its rhythm, with its recent past, a foreseeable and a distant future. Are the simultaneous and the immobile deceptive? Are they synchronous, the background and the spectacle abusive? No and yes. No: they constitute, they are, the **present**. Modernity curiously enlarged, deepened and at the same time dilapidated the present. The quasi-suppression of distances and waiting periods (by the media) amplifies the present, but these media give only reflections and shadows. You attend the incessant fêtes or massacres you see the dead bodies, you contemplate the explosions; missiles are fired before your eyes. You are there!...but no, you are not there; your present is composed by simulacra; the image before you simulates the real, drives it out, is not there, and the simulation of the drama, the moment, has nothing dramatic about it, except in the verbal. (Lefebvre2004: 31)

Grönsakshandeln sedd från mitt fönster

Paulina Prieto de la Fuente använder i artikeln 'Discrete architectures' sina observationer från Värnhemstorget i Malmö invävda som passager i löptexten. Det låter läsaren se och förstå torget genom henne vid den tidpunkten. Jag har följt hennes exempel och infogar dem på liknande sätt till min text.

Jag har inkluderat egna erfarenheter från platsen till mitt empiriska material. Det handlar om saker som utspelat sig som jag bevittnat, saker som hänt som jag har fått höra om och mina egna handlingar i relation till platsen. Detta för att glänta på fönstret till den mångfald av mindre synliga handlingar som är mer eller mindre benägna att hända på en plats.

Kajsa Lawaczeck Körner beskriver i sin avhandling *Walking Along, Wandering Off and Going Astray* den latenta ingrediensen av autoentografi i arkitektens arbete på det sättet att arkitekter ofta utgår från sina egna erfarenheter av en plats när hen beskriver materiella och spatiala kvalitéer. Arkitekter skapar narrativ om erfarenheter av arkitektur och det är en viktig beståndsdel av designprocessen och hur arkitektur beskrivs. Det är ett verktyg som används i arkitekturutbildningen. Hon argumenterar för subjektivitetens betydelse när arkitektur utvärderas, för att vi lever och upplever arkitektur i varje stund (Lawaczeck Körner 2016:31). Min studie ämnar inte utvärdera, utan studera hur territorier produceras, och drar från henne betydelsen av den personliga utgångspunkten.

Teori

Att förhålla sig till nuet

Att observera är att närvara, i platsens nu, och förhålla sig till det. För att så rikt som möjligt kunna beskriva de processer av territorialiseringar jag har observerat har jag till det teoretiska ramverket inkluderat 'Three presents: On the multi-temporality of territorial production and the gift from John Soane', en artikel skriven av Andrea Mubi Brighenti och Mattias Kärrholm som undersöker hur tid fungerar när territorium produceras. Särskilt då den multi-temporalitet som återfinns i varje territorialitetsprocess. Då tid och rum används för att mäta, kontrollera och uttrycka territorium. De presenterar i artikeln tre typer av nu, namngivna Aios, Kronos och Chronos. De olika nu:en betraktas som begrepp och ges olika beskrivningar. Jag hänvisar den intresserade läsaren till artikeln för djupare förståelse. Nedan har jag sammanfattat begreppen såsom jag har använt dem. Begreppen ger värdefulla perspektiv till de processer av territorialitetsproduktion som jag presenterar i min studie.

Aion - det tomma nuet

Ingenting kan hända i Aion för det är ögonblicket mellan dåtid och framtid. Aion sträcker sig i båda dessa riktningar och är evigt blivande. Aion är överallt och utan rum, Aion går inte att finna någonstans eller i någonting. I artikeln citerar författarna Gilles Deleuze som beskriver *Alice i underlandet*, när hon växer. Hennes blivande drar åt båda riktningar, fram och bak i tiden. Hon kan inte växa utan att samtidigt krympa. Aion är momentum, inte vad som händer men själva sanningen att det händer. Och kanske det vi närmast tänker på när vi försöker fånga nuet, exakt exakt just NU. Men det

är inte när vi försöker som vi lyckas. Upplevelsen av Aion brukar kallas hyperverklig eller drömlig. Jag tror att den går att beskrivas med begrepp som mindfulness eller rest in awareness.

Properly speaking, it is the linear yet atopic present of the eternal becoming (Brighenti and Kärrholm 2016:4)

Kronos - revoltens nu

Kronos är det hela tiden närvarande omvälvandet, uppbrottets tid. I Kronos revolteras och ny suveränitet möjliggörs. Här beskriver artikelförfattarna Kronos som revoltens tid och gör skillnad på revolt och revolution. De menar att skillnaden är just tidsaspekten. Revolten görs för sig själv. Revolutionen däremot grundas i strategi med målet att etablera ny suveränitet. Revolten kan vara en del av revolutionen men är inte revolution i sig. Den kan vara uttryck för vardagens spänningar och kamper. Den spänning och maktkamp som utgör revoltens tid är ständigt närvarande. Det är en tid fylld med åsikter och handlingar. Ett mullrande myller. Kronos är inte kronologisk, utan kronisk tid. Den är kronisk så som kroppsliga åkommor kan sägas vara kroniska. Författarna beskriver dess ursprung som mytologiskt snarare än historiskt. Kronos är tiden för strid mellan generationer, mellan styret och subversiva handlingar och tankar. Den kan ses som en antites till Aion, för medan Aion inte tillhör någon eller något är kronisk tid tätt sammanlänkad med sakers tillstånd, med ursprung och suveränitet.

There is an on-going struggle to assert *when* is the present, i.e. to answer the question 'When are we?' For we know that, far from being given that what we call 'contemporaneity' is something that must be produced.

Kronos is the time of clash and revelation that opens up when radical interrogation on contemporaneity is vociferously raised. It's a 'pregnant' present of dissatisfaction and discontent. (Brighenti and Kärholm 2016:9)

Chronos - det cykliska och kronologiska nuet

Chronos är nuet som blir mätbart och igenkänt genom en återkomst. Chronos är almanackan och schemat och datum och urtavlan nu. Den beskrivs som förutsättning för dagens mest allmänngiltiga linjära tidsuppfattning. Den grundar sig i årstiderna, månens och dygnets rytm. I den blir enhet av tid, av nu, verklig, mätbar, uttryckt i och med att den återkommer. Dagen, veckan, månaden, årstiden och året. Med kronologisk tid kommer våra planer och många av våra prestationer men också förtryck under deadlines, måste och borde.

Through chronology, the present becomes 'ought', it becomes moral time. (Brighenti and Kärholm 2016:11)

Jag har använder dessa begrepp för att närmare kunna beskriva och belysa temporala aspekter av de territorier som produceras.

Arkitekturens territorialitet.

För att beskriva territorier och hur de produceras på platsen Möllvångstorget har jag använt mig av Mattias Kärholms *Arkitekturens territorialitet*.

Plats är ett komplext och mångbottnat begrepp och brukar ofta refereras till som det levda rummet. Platsen associeras till liv, kropp, bruk och föreställningar kopplade till ett visst område. Skillnaden mellan plats och territorium ska inte tolkas som absolut utan handlar snarare om aspektseende; diskussioner kring det levda rummet, existens, identitet lämpar sig bättre att föra med hjälp av platsbegreppet. Territorialitet lämpar sig bättre för att diskutera aspekter på makt och kontroll. Plats är detta sammanhang det mer omfattande begreppet, och någon form av territorialitet tycks också vara närvarande i alla platser. (Kärrholm 2004:79)

Jag har lutat mig på Kärrholms påståenden gällande territorialitet:

- Territorialitet är en rumsligt avgränsad och verksam kontroll
- Territorialitet är en rumslig institutionalisering (Kärrholm 2004:77)

Territorialitet är någonting effektivt och avläsbart i den byggda miljön snarare än namnet på en psykologisk, social eller politisk avsikt eller intention. Territoriet är resultatet av en pågående maktutövning inom en viss rumslig avgränsning. (Kärrholm 2004:80)

Territorialitet återfinns alltså i rummet, territoriella strategier härleds från det verksamma territoriet (territoriet som aktör) snarare än från avsikten eller planen hos de aktörer som förebådar det (maktstrategerna). De huvudsakliga territoriella handlingarna uppvisas av den eller de som på plats upprätthåller och reproducerar den territoriella ordningen. (Kärrholm 2004:80)

Med den utgångspunkten, alltså hur territorier upprätthålls (inte bara initieras) har Kärholm gjort en klassifikation av territoriella produktionsformer som jag har använt i min studie av relationen mellan användningar på torget.

	Opersonlig kontroll	Personlig kontroll
Riktad produktion	Territoriell strategi	Territoriell taktik
Produktion genom bruk	Territoriell association	Territoriell appropriation

(Kärholm 2004:82)

De kan ses som fyra olika sätt att upprätta och upprätthålla territorier vilka påverkar vardaglig användning och som ger den byggda offentliga miljön olika betydelser. Gränserna mellan dem är inte knivskarpa och de kan överlappa varandra.

Territoriell strategi och taktik representerar avsiktliga ansträngningar för att avgränsa ett territorium. Ofta representerar den territoriella strategin en kontroll som är indirekt, delegerad till ting och regler, som ett övergångsställe. Den territoriella strategin har planerats på avstånd, i tid och/eller rum från det territorium som produceras. Territoriell taktik utträts i en pågående situation och hävdas med en personlig anknytning mellan territoriet och den som upprättar det. Territoriell association och territoriell appropriation representerar produktioner av territorier som kan ses som effekter av hur de används och inte har planerats på samma sätt. Den typen av territoriella produktioner kan likväl innehålla planering, men då inte med avsikten att upprätta en territoriell ordning. Med territoriell appropriation menas territorier som genom upprepade användningar av personer eller grupper kopplas till till de personerna eller

grupperna. Med territoriell association menas territorier som genom en viss upprepad användning kopplas till den användningen. (Kärrholm2004:83)

Kärrholm beskriver även den territoriella makten inspirerad av Actor Network Theory, genom att se territorier i termer av nätverk som stabiliseras av mänskliga så väl som icke-mänskliga aktörer.

Affect

Sarah Ahmed beskriver i artikeln 'Happy Objects' affekt som klibbig, 'sticky' .

Affect is what sticks, or what sustains or preserves the connection between ideas, values and objects. (Ahmed 2010:29)

Jag har valt att bära med mig denna definition i arbetet som en beskrivning av drivkraft till initiering och upprätthållande till vissa territorier.

Torghandel på Møllevångstorget

MÖLLEVÅNGSTORGET

Kort historik

Möllevångstorget och Bergsgatan anlades i början av 1900-talet och Möllevångstorget har varit Salutorg sedan det anlades. Här byggdes ett flertal industrier för skor, livsmedel, konfektyr, gummi, bleckvaror, barnvagnar och cyklar. Bostäder till arbetarna byggdes i intilliggande kvarter. Arbetarbostäder som var modernare än i centrala Malmö. Sedan dess är Möllevången politiskt rödfärgat. Härifrån utgår och/eller avslutas förstamajtågen. Folkets Park, Folkets Hus, ABF finns på Möllevången eller i intilliggande stadsdelar.

Boendetätheten är hög på Möllevången och stadsdelen har periodvis brottats med sociala problem. Omsättningen av människor är stor, många flyttar in och många flyttar ut. Konstnärer och kulturarbetare trivs i området. På senare år har barnvagnarna ökat i antal och en ny skola har byggts i stadsdelen.

Kvarteret Gillet, troligtvis Malmös restaurangtätaste kvarter, ligger precis intill Möllevångstorget, det är uteserveringar längs hela den sidan som vätter mot torget, och en krog i varje hörn, och ett flertal däremellan. Möllan är viktigt i Malmös nöjesliv. Folkets Park-området med Amiralen, Moriskan och Nöjesteatern har i decennier lockat Malmöbor för konserter, dans och teater.

(källa: Malmö stads hemsida)

Møllevångstorget

Position och möblering

Med position avses förhållandet mellan torget och dess omgivning. Möblering handlar om materiella förhållanden inom torgets gränser.

Position

Torget ligger mellan gatorna Bergsgatan, Ystadsgatan, förlängningen av Simrishamnsgatan (torgadress) och förlängningen av Claesgatan (torgadress). Tre kvarter söder om torget ligger Södervärns busstation. Den går att se från övergångsstället i korsningen Bergstadsgatan/ Ystadsgatan och om en tittar längs Claesgatan. Många av de gula regionbussarna passerar torget på Bergsgatan till och från busstationen. Det ligger många restauranger och krogar med uteserveringar i anslutning till torget vilket gör platsen välbesökt även kvällstid. Det ligger också många affärer i bottenplan på husen som omger torgen och på gatorna Claesgatan och Ystadsgatan. Det finns flera affärer som är specialiserade på asiatiska livsmedel. Det finns en polsk och en arabisk kötthandel, ett persiskt bageri, flera tobakshandlare/ kiosker och valutaväxlingskontor. På hörnet Bergsgatan/ Ystadsgatan ligger en ostaffär och bredvid den en butik för skönhetsprodukter. Triangelstationens södra uppgång (Citytunneln) ligger tre kvarter öster om torget och går att se från torget. Därifrån tar tåget 4 minuter till Malmö Central och cirka 20 minuter till Kastrups flygplats. Möllevångstorget ligger intill eller nära många viktiga och långa gator i Malmö, torget är väl anslutet i stadens gatunät, regionens bussnät och nationellt och internationellt genom närheten till tågstation och flygplats.

Möblering

På den västra delen, men centrerad i nord-sydlig axel står statyn Arbetets ära (Axel Ebbe, 1931). Granitblock som bildar en pyramidtrappa i tre steg är basen. På den håller nakna män stöttade av nakna kvinnor gjutna i brons upp ett granitblock. På granitblocket finns Malmös dåvarande skyline avbildad i brons.

Norra långsidan och östra kortsidan är skyltade som gågator och har stora uteserveringar under sommarhalvåret. Gränsen mellan trottoar och gata är försedda med pollar. På torget finns ett gatukök, Sibylla, som har öppet dygnet runt alla dagar. Ingången till gatuköket, som också har en mindre uteservering vetter mot mitten av torget. På baksidan finns offentliga toaletter. Sibyllabyggnaden rymmer även torgvaktens kontor. Det har ett litet fönster med spegelglas (tittar en väldigt nära går det att skymta ett litet utrymme med skrivbord, kontorsstol och datorskärm). På dörren finns en skylt som läser TORGVAKT. Intill torgvaktens kontor i fasaden på Sibyllabyggnaden finns en vattenkran med brunn. På Sibyllabyggnadens tak finns en analog klocka med urtavlor åt sydost och sydväst. Mellan urtavlor finns en kvicksilvertermometer. Bredvid Sibylla står en container för avfall från torghandeln. Längs Ystadsgatan går dubbelriktad cykelväg. Nere vid korsningen Bergsgatan/Ystadsgatan har cykelvägen fått rosa stänger som ska erbjuda stöd åt cyklister där de kan luta sig när de måste stanna för rött trafikljus och slipper kliva ner från cykeln. I vardera av torgets västra hörn står en reklampelare, en cylinder och en platt upplyst.

Torget är täckt av grå gatstenar. Lagda i räta linjer diagonalt mot den rektangel som utgör torgets form. Bland dessa finns vita och svarta stenar i ett raster. Numrerade plattor indikerar

där fyra rutor möts. Torgets yta markeras av kantsten eller galler för avrinning av dagvatten. Längs långsidorna är träd planterade. Gatstenarna upphör i rutor kring träden. Det finns flera cykelparkeringar på alla sidor av torget utom den västra mot Bergsgatan. Längs den östra sidan är cykelparkeringarna ordnade i cirklar runt träden. Längs långsidorna finns partier av raka cykelparkeringar. De är uppbrutna så att en kan gå emellan. Längs södra långsidan av torget finns också Malmö by bike, cykeluthyrning och parkeringsplatser med tillhörande parkeringsmätare för bilar på gatan. Parkering och parkeringsautomat är skyltade. Strax intill, på en av gatubelysningens stolpar finns en skylt om kameraövervakning. Själva kameran, en av dem, är fäst högre upp på stolpen. De finns ytterligare en kamera tvärs över torget och en i hörnet Claesgatan/Ystadsgatan.

På torget, vid övergångstället Bergsgatan sitter också skylten: Under torghandeln får inte vi vara här. Den syftar till hundar och cyklar.

I torgets nordöstra hörn finns bänkar. De som står längs den östra kortsidan har sittplatser på båda sidor ryggstödet. Bänkarna på norra sidan är vanliga parkbänkar. Vid bänkarna står lådor med råttgift.

Skytt

De vita stenarna som bildar ett rutnät

Sifferindelning på torget

Östra delen av Sibyllabyggnaden med urtavlor och termometer på taket och det lilla fönstret till torgvaktens kontor

Vattenkran på Sibyllabygnades östra fasad

Cykelvägen längs Ystadsgatan intill torget

Cykelparkering runt träd, container, bänkar med sitttyta på båda sidor ryggstödet

Parkbänk, råttgift, papperskorg

Torghandel

OBSERVATIONER OCH ANALYSER

Torghandeln

8:e november 2017 kl 06.00 från fönstret.

Två lastbilar står på torget, ett av stånden är på väg att sättas upp. Jag har märkt att de inte släcker och tänder belysningen på torget, den fajas upp och ner som en dimmer. Den andra gatubelysningen tänds och släcks bara helt plötsligt. Men det är fortfarande mörkt. Belysningen är på och det kommer rök ur munnarna på de två personer som finns på torget. Det ser kallt ut. Jag har inte öppnat fönstret. Jag är trött. Jag tänker att de måste vara trötta. Och kalla. Är deras axlar uppdragna mot öronen? Tror det.

Handlarna kommer till torget med små lastbilar från klockan 06 ungefär. De är nästan alltid vita. Ofta har de graffitimålningar på sig. Vissa uppenbart beställda, som den som har stora frukter över hela lastbilen och andra inte, massor av tags. När stånden kommer upp bildar de bildar en gata. De är grönviträndiga och rödviträndiga. Det finns ett som är blåviträndigt. Ett stand använder en mörkgrön presenning, handlarna i det standet som säljer grönsaker och frukt som är egen- och närproducerade. Ibland på lördagarna står där en liten lastbil som säljer fisk. Annars är det mest grönsaker, två stand säljer blommor och ett stand säljer blommor och kryddor. Stånden vecklas ut. Fyra ben med tak. Bord ställs upp. Grönsakshandlaren står på pallar för att komma upp och komma åt. Frukt och grönsaker läggs upp. En grön textil som liknar mossa hängs framför bordet så att en inte kan se under bordet. Prislappar skrivs och sätts upp. Kartonger och lådor och plast och skräp samlas i stora högar. Det används pall-körare och mjölkvagnar för att ta grönsakslådorna från och till lastbilarna. Lastbilarna körs bort när stånden kommit upp för att komma tillbaka vid

klockan 14 då handlarna så smått börjar packa ihop. Torget stänger klockan 15. Då går en torgvakt runt och ser till alla slutar sälja. Sluta sälja. Klockan är tre. Stäng nu. Varje dag efter att marknaden har stängt städas torget utav staden. En bil kommer och sopar upp och suger upp allt det avfall som lämnats kvar på torget. Det är en imponerande mängd. Ibland när jag går över torget kan jag ana en söt lukt av sopor av de gamla frukter och grönsaker som sopats ner mellan gatstenarna.

Torghandel bedrivs alltså mellan 07.00 och 15.00 på vardagar och helgfria lördagar. Möllevångstorget är ett salutorg, som administreras av staden, och den territoriella associationen salutorg görs också av stadens invånare eftersom det återkommande användningen bevittnas. Den territoriella strategin, är delegerad till regler, som här även kommuniceras på en skylt, av ting och av personer. Som markmarkeringar, container och torgvakt. Markmarkeringar består av nummerade plattor bland gatstenarna som indikerar där fyra rutor möts. Runt dessa finns vita stenar bland de annars mörka gatstenarna som visar hur stor varje ruta är. Torghandlare hyr så många rutor som hen behöver. På torget har jag sett stånd som använder från en till sex rutor. De hyrs ut så att det bildar en marknadsgata som är uppbruten med vinkelräta gator. Det är gatukontoret som administrerar torghandeln. Den territoriella strategin stöds bland annat av den mänskliga aktören, torgvakten, som har sitt eget kontor i Sibyllabyggnaden. Torgvakten ser till att torghandlarna slutar sälja vid stängning, kontrollerar att ingen obehörig handlare säljer på torget och ser till handlarna inte kastar organiskt avfall att den avfallscontainer tillhandahålls av gatukontoret. Hens handlingar utförda som torgvakt är territoriella taktiker som stödjer den territoriella strategin. Torghandlarna producerar taktiska territorier, som att hyra

en ruta eller flera och där sätta upp stånd och sälja sina varor, som oftast stödjer den territoriella strategin. Att fortsätta hävda sitt territorium genom att sälja sina varor från sitt stånd efter klockan 15 blir de exempel på taktiska territorium som inte stödjer den, eller har stöd av, den territoriella strategin. Olika territorialiseringar förekommer parallellt och samma personer och artefakter kan spela olika roller. Att hundar och cyklar vistas på torget under torghandeln är en vanlig syn. Att fortsätta sälja grönsaker och frukt efter klockan 15 har jag sett handlarna göra många gånger. Det resulterar i att torgvakten springer mellan stånden och skrikande hota med indragna tillstånd för de som inte slutar sälja. Många materiella aktörer som stödjer det strategiska territoriet är inte uppboundna till en specifik användning, lastpallar används för att packa varor, och för att stå på. Kartonger används av handlare och ges ibland till kunder för att ta med grönsaker och frukt hem. Nätverken som stödjer territorialitetsprocessen är många och tar oss runt jorden. Tanken på den logistik som krävs för att alla de frukter, grönsaker och blommor som säljs på torget ska hitta dit, färska, är svindlande.

7:e november kl. 13 från fönstret.

En man med en filmkamera och en kvinna med mikrofon står på torget. Han filmar grönsakshandlare, hon är blond och har rosa halsduk. Hon skulle sticka ut även om hon inte höll en mikrofon. Så blond, så rosa. Jag tänker på att platsen som kan antas filmas förändras till en scen. Är det programmering av en non-human. (referens till Bruno Latour, 'The sociology of a door-closer') Att prestera framför linsen. Är det en instruktion? Kan kameran instruera oss? (Bortom kameran som delete file? Yes/No) Människors rörelser blir självmedvetna. Händer det, eller inbillar jag mig? Rättade kvinnan till sjalen för att hon gick igenom kamerans synfält? Är det som kameran fångar begränsningen av en plats, eller

ett territorium? Jag sitter tolv meter upp i luften och tittar ner. Kan jag förnimma stämningen på avstånd? Nu provar jag att röka som Péric. Han håller cigaretten mellan långfingret och ringfingret. Om kameran kan förändra platsen kanske sättet jag röker på kan förändra min blick. 59 stycken stånd. Rödvitrandiga, grönvitrandiga och några få blåvitrandiga. Marknaden påminner om ett tältläger uppifrån. Pumpor och vitkål bildar berg. Jag fantiserar om att kvinnan med mikrofonen går runt i ett tältläger och intervjuar flyktingar. Där kameran sveper försvinner grönsakernas färger, täcks av damm.

Det finns två män som brukar dela ut Lycamobil Sim-kort till telefoner under torghandeln. De har klarblå jackor och kepsar med företagets logotyp. Jag har märkt att de hjälper till när torget ska stänga, bär kartonger till containern. Jag har sett flera av de romska kvinnorna göra detsamma. Jag tror att betalningen sker i form av grönsaker och frukt. Jag har sett överlämnanden. Som ett utbyte av tjänster. Men jag vet inte att det är exakt så det går till. Min syster hamnade i samtal med en av de som daglönearbetat på torget att dagslönen för att arbeta för en torghandlare har sjunkit från 100 till 70 kr. Och att detta skedde efter att så många flyktingar kom hösten 2015.

26: oktober kl. 14.45 från fönstret.

Där kommer de vita skåpbilarna och ställer upp dig på rad. Grönsakshandlarna börjar packa in grönsaker och plocka ner stånden. Klockan är snart tre. Nu är det måsarnas och duvornas tur att inta torget. De cirklar kring de som jobbar snabbt för att packa undan sina stånd. Äter och flyger. Min dotter kallar det fågelfest. Klockan är snart fyra och en ensam vit skåpbil är på torget och packar in det sista. Himlen har mulnat. En man med neongul jacka går över torget. Jag ser flera personer se honom, eller hans jacka. Han har

lastpallar, ihopfålda bord, pallkragar, pallkörare, kartonger och det mossliknande tyget

en sån blåsmaskin som brukar användas för att blåsa bort löv, men han blåser bort skräpet som finns bland cyklarna som står parkerade runt ett träd. Torget är kantat av träd på långsidorna. Utanför det vita huset på kortsidan finns cykelparkeringar runt träden. Där blåser han. Nu kommer dammsugarbilen, den har orangea saftblandarlampor och sveper över torget och suger upp allt skräp. Det börjar bli mörkt. Jag tittar bortom Arbetets ära och skymtar glasbubblan som är triangelstationens södra uppgång. Som vårt rörpostsystem till världen. Dammsugarbilen lämnar spår, den som kör har städlat torget inifrån och ut som en rektangelspiral.

Den territorialitetsproduktion som utgör torghandeln producerar också vår uppfattning av nuet som Chronos. En produktion av territorium som stödjer den kronologiska uppfattningen av nu. Territorialitetsproduktionen innefattar även producerandet av helgfri vardag, morgon och eftermiddag. Precis som så många andra av de territorier och användningar vi initierar, upprätthåller och rör oss i. Från mitt lägenhet, genom ljudet, och från mitt fönster, visuellt, är torghandelns rytm väldigt påtaglig. Torghandeln är torgets vardag, territoriet produceras var dag. Det befolkar torget under dagen och lockar kunder till omkringliggande butiker. Torghandeln är närvarande även med sin frånvaro, som lämnar en stor plats tom, en plats vi är vana att se myllrande aktiv. Med vardag möjliggörs helg, med vanlig möjliggörs extraordinär. Den ger oss förståelse för platsens oändliga möjligheter. Jag tror att den skapar lust till andra användningar för oss som är nära. Som att sparka boll, flyga drake eller träffa en vän och prata lite under den tidiga kvällen, när dammsugarbilen har gjort rent och torget känns extra tomt. Eftersom det territoriella ordnandet görs utan att fixera platsen till en viss territoriell användning så behöver de territorier som uppstår hävdas med bestämdhet för att ha en chans på torget.

Fågelfest när torghandlare packar ihop

Torghandlarna packar ihop

Spår efter städbilen

Lastbil med graffiti

@memes of malmö

Vi ses på torget

Det finns en tydlig territoriell indelning på torget men många av dessa territorier är inte tvingande. Det går att cykla på torget, gå på cykelvägen, stå på bänken, klättra på statyn, parkera olovligt och sälja droger.

Arbetets ära fungerar som ankare på torget. Det är vanligt att bestämma plats vid statyn. Instagramkontot Memes of Malmö har gjort en meme som beskriver den territoriella associationen mötesplats i en bild.

James. J Gibson utgår från vad det materiella kan bära med Affordance Theory. Om en tänker på statyn på det sättet blir beskrivningen av den att en kan sitta på den, stå på den, luta sig mot den. Vid den har en uppsikt över torget, mot Triangeln, nedför Ystadsgatan, mot Södervärn eller Bergsgatan mot Amiralsgatan. Perfekt för att stämma träff.

Söndagsmorgnar vid statyn

När jag började observera torget med anledning av den här studien märkte jag snart, jag hade förvisso lagt märkte till det innan men var inte säker, att en grupp romska EU-migranter brukade träffas på söndagsmorgnarna vid statyn. Med rykande koppar från Sibylla i sina händer. Ibland hängde kläder på tork på parkbänkarna. Söndagsmorgnarna är torgets lugnaste stund. Ingen torghandel och lite folk som rör sig. Till och med de gula bussarna som passerar är färre. Cyklarna som passerar är färre. Bilarna som passerar är färre. Butikerna håller stängt. Cafeerna öppnar senare. Förutom Sibylla. Sibylla är alltid öppet. 24/7. Ofta ser jag personer med resväskor på hjul över torget i riktning mot tågstationen på gå förbi den romska gruppen söndagsmorgnar. De går ju personer med resväskor över torget ofta, hela veckorna, men

Från mitt fönster

när vardagspulsen avtar och de fortfarande rör sig så sticker de ut. Kanske reser vi mer utanför jobb på helger. Resor som kräver resväskor.

18 nov kl. 09.30 på torget.

De senaste söndagsmorgnarna har inga av de romer jag har brukat se på torget på varit här. Inga alls har varit här.

De hade åkt hem till Rumänien för att vara hemma några av de kallaste månaderna. De har kommit tillbaka nu, jag träffade flera av dem på torget igår den 18 januari.

Snabbmatsrestaurangen Sibylla är öppen dygnet runt. Den befolkar torget ständigt, tydligast blir det när andra territorier inte är verksamma, på sena kvällar och tidiga morgnar. De många krogarna har många gäster. Ofta vill de äta nattamat på Sibylla som på fredags- och lördagsnätter efter krogarna stängt har en liten rusning.

Pop-up-party

För två år sedan innan jag bodde alldeles intill torget såg jag ett bröllopfölje köra in på torget, säkert tio-tolv bilar, hoppa ut ur bilarna, lämna dörrarna öppna och låta en bilstereon ljuda på max för att dansa och skratta tillsammans. När den första polisbilen dök upp hoppade alla in i sina bilar och körde iväg. En tillfällig territoriell appropriation som var underbar att bevittna och för min del gärna hade fått fortsätta ett tag till. Hävdandet av territoriet är också en territoriell taktik. Min upplevelse var att de som deltog i den här väldigt tillfälliga festen liksom vi som beskådade den, upplevde en förhöjd känsla av nuet. Nuet producerades i och med territoriet. Som ett utraget ögonblick, alla visste att det närsomhelst skulle ta slut men stunden kändes evig. Torget tillåter i sin materialitet, stor, hårdgjord bit av mark, knuten till gatunätet men också socialt viktig arena värdig manifestationen av deras glädje.

Drogförsäljning

Nedanför min port, mot torget, står ett gäng killar och säljer droger. Jag vet inte exakt vilka. Jag vet att de säljer hasch, för de brukar stå och röka där. De kommer runt klockan nio på morgonen och står där hela dagen till sent på kvällen. Vi brukar säga hej till varandra. När jag kommer med min dotter flyttar de sig skyndsamt från porten och hälsar artigt. Tidigare brukade drogförsäljningen på Möllevången ske kring rondellen på Kristianstadsgatan. Staden, polisen, maktstrategerna bestämde sig för att ta bort den därifrån. Snart hade den uppstått på torget. På en än mer publik plats, där fler rör sig och fler saker händer. Sedan ett par veckor tillbaka står det en container utanför affären Asien Trading. Den ger bra skydd mot övervakningskameror och allmän observation. Nästan vid alla mina observationstillfällen står killar runt och bakom containern. De är ganska unga men jag har också observerat en äldre man bland dem. Jag läser honom som någon slags arbetsledare. Han ser inte tillgänglig ut för närmande som de andra gör. Den tillgängligheten, som är svår att sätta fingret på, men som nog består i att möta passerandes blickar. Hälsa, vara approachable, är nog det som signalerar försäljningen och som skiljer de här killarna från andra utomhus hängande ungdomsgång. Den territoriella appropriationen produceras med den återkommande närvaron, likaså den territoriella associationen som också har etableras. Stället är sedan ett tag tillbaka sedd som en plats för gatulangning. Den här sidan av torget brukar husera ungdomar längs den soliga väggen på våren. Det ska bli intressant att se om detta förändrats när våren kommer. Om territorierna drogförsäljande och sollapande vill samexistera.

4:e oktober kl 21.30 från fönstret

En tjej står och väntar, det kommer en kille från nedanför mitt hus, jag tror att han ska gå fram till henne, han går

mot henne, stannar en bit från henne, säger något? Han går förbi henne, hon väntar lite går sedan efter honom mot Ängelholmsgatan. Vad hände? Jag tror han är en av dem som säljer droger. Han kommer tillbaka, själv, efter ett par minuter.

Nyår

Möllevångstorget är känt för sitt raketkaos under nyårsnatten. Nyårskvällen 2016/18 bevakades torget av nationell media och blev vida omtalat. Jag har bott på eller nära Möllevången sedan jag flyttade hit 2006 och har spenderat många nyår med att gå till torget. Det har varit stora folksamlingar och obeskrivligt mycket raketskjutande. Farligt. Det har beskrivits som kriget. Nyåret 2015/16 såg jag en man parkera sin bil i korsningen Ystadsgatan/Claesgatan strax innan tolvslaget för att sedan öppna bakluckan och därifrån sälja stora fyrverkeripjäser. Han blev strax arresterad. Min systers partner såg en man tömma magasinet av en pistol i luften i korsningen Ängelholmsgatan/Kristianstadsgatan nyåret 2005/2006.

Det här nyåret var annorlunda. Staden, polisen, hade bestämt sig för att kontrollera kaoset och kört upp med en piketbuss och fyra deltabussar på torget några timmar innan tolvslaget. Vi såg dem omhändertaga flera unga killar som sköt raketer ur händerna bland annat. Deras massiva närvaro dämpade kaoset mycket märkbart. De var utrustade med kroppskameror. För att i efterhand kunna identifiera oförsiktiga raketskjutare och hota med detsamma. (bild, sydsvenskan) Jag observerade nyårskvällen från mitt vardagsrumsfönster. Från att se ut som torget gör mest på söndagar, det var grått och regnigt under dagen. Ingen torghandel. Ganska lite rörelse. Till att senare under tidig kväll se flera grupper med personer röra sig över torget. Med systemkassar, blommor och pajformar.

Poliser på torget under nyårsnatten, bild: Sydsvenskan

Och raketer. De ser ut som blompinnar som sticker upp ur påsar. Jag såg många blompinnar. Alltid i händerna på killar eller unga män. Jag såg bara män tända fyrverkerier på natten också. Nyårsfirandet på Möllevångstorget (att skjuta raketer inte bara rakt upp med behörigt avstånd till människor och byggnader utan även åt sidan och mot folksamlingar och att titta på raketerna och de som skjuter dem och darra av skräckblandad förtjusning) är territoriella taktiker och tillfällig territoriell appropriation. Den territoriella associationen ett torg för nyårsfirande är väldigt stark och har förstärkts av nationell media efter rapporteringen av förra nyårets raketkaos. På Möllevångstorget manifesterades Kronos i kampen om de territoriella taktiker (som inte längre kan sägas stödja den territoriella strategin och maktstrategerna, genom polisen, har bestämt sig för att agera) som utgör firandet. Det vi, jag och mina vänner, lärt oss att älska, ett raketkaos som liknar kriget. Det är så vi gör det på Möllan liksom. Piketbussarna och poliserna på torget synliggjorde den hela-tiden-närvarande kampen om territoriet som maktutövning. Det här nyåret var inte som det förra. Uttrycket kväst. Mycket lugnare och säkrare. En annan aggressivitet hade nu givit sig till känna. Polisiär repression.

Vi räknar ner och sen räknar vi fram. Vi börjar om året, en av våra mest tongivande rytmer. Nu, säger vi ofta, och tänker på dag, vecka och månad. På Möllevångstorget och många andra platser, går vi ut för att uppleva stunden tillsammans, in community. För att fylla stunden med så mycket vi kan och dela den med så många som möjligt. Vi firar vår Chronos och Aion i samma stund. kl 00.00. Helt tomt men darrande av nyss och snart, och alla framtidens möjligheter och i det stora medvetandet av den årliga cykeln nu.

Från mitt fönster

Mord och sorg

Den 12 februari 2017 Blev en man skjuten kl 18 på trottoaren i korsningen Ystadsgatan/Claesgatan. Två män joggar därifrån. Ingen är åtalad för mordet. Det är mycket folk i rörelse som bevittnar händelsen. Flera förbipasserande försöker att hjälpa mannen som plockas in i en privatpersons bil föra att ta honom till sjukhuset. I flera veckor efteråt finns levande ljus, blommor, ett foto på den mördade och en högtalare som spelar böner på arabiska. En tid efter mordet stod det i dagspressen att den mördade varit misstänkt för en grov gruppvåldtäkt i Helsingborg. Jag minns att jag undrade om minnesplatsen skulle bli skändad. Det blev den inte. I mitten av april städade gatukontoret bort det som var kvar av minnesplatsen. Den territoriella appropriationen, och taktiken, gjordes med stöd av olika artefakter och aktörer, som ljus, blommor och sörjande. Men den territoriella appropriationen var i torgets mått mätt svag. De sörjande var inte alltid på plats. Den möjliggjordes av den särskilda aktsamhet som omgivningen visade.

Häng på torget sent på natten

Häng på torget sent på natten

ARF eller PKK?

Protesterna

Torget är utgångspunkt eller slut för demonstrationer och plats för manifestationer. Den territoriella associationen görs av Malmöbor på grund av den återkommande användningen. Protesterna är tillfälliga men återkommande territoriella appropriationer och upprättar och hävdar ett taktiskt territorium. De politiska protesterna är de som samlar flest personer på Möllevångstorget.

En del av dem har sökt tillstånd och blir eskorterade av polis, andra inte. Demonstranter och manifestanter samlas vanligen kring statyn där basen agerar podium för talare. Där brukar också banderollen fästas eller hållas upp. Under den utsatta tid jag observerade torget såg jag (inte bara vid utsatta observationstillfällen) tre demonstrationer/manifestationer. Under fyra veckor. Jag blev varse två till. Varje tillfällig appropriation är unik, även om upprättandet och upprätthållandet av territoriet ofta innebär liknande taktiker och aktörer. Som banderollerna och flaggorna och personerna som bär dem och hur de bärs. Ljudsystem och talare, personer i demonstrationståg och utdelandet av flygblad, som tar med en bit av händelsen med de förbipasserande som kardborrar som fastnar på folks kläder. Och polisen, som ibland eskorterar, ibland (inte bland mina följande exempel) vill lösa upp eller kontrollera på annat sätt.

Dubbelbokat

9 oktober kl 16.50

*En samling personer med gula Öcalan-flaggor vid statyn.
Har afrosvenskarna och kurderna gjort gemensam sak?*

Jag hade sett på facebook att ARF (Afrosvenskarnas forum för rättvisa) skulle hålla Antirasistisk Frihetsparad den 9:e

Frihetsparaden har riggat scen och ljudsystem

oktober kl 17. Antirasistisk mobilisering mot normaliseringen av rasism i det nuvarande samhällsklimatet skriver de på facebookeventet. Jag var uppmärksam på torget från mitt fönster för att kunna gå ut när folk började samlas men jag såg en massa gula flaggor med Abdullah Öcalans ansikte på. Den typ av flaggor PKK (Kurdistans arbetarparti, terroristklassat i många länder, däribland EU) har haft i demonstrationer i många år. Jag funderade på om ARF samorganiserade med kurderna, det var en så rolig tanke. Jag gick ner på torget och den förvirrade stämningen gjorde det uppenbart att torget, statyn, hade blivit dubbelbokad. Men eftersom det inte är en tvättstuga med tavla för bokning finns det inget säkert sätt att veta att någon annan inte planerat att manifesteras just då. Visst, om båda grupperna söker tillstånd hos polisen kommer de som söker sist bli varse om att en sådan ansökan redan inkommit från en annan grupp. Det är också möjligt att söka på närliggande event på facebook för att se om någon har postat ett offentligt event den dagen den platsen. Men där tar det slut liksom. Pappersaffischer ser vi nästan bara till 1:a maj. Jag såg arrangörer för de två grupperna stå och dividera. Efter en stund, ganska långt efter fem tar en representant för ARF mikrofonen (dom hade riggat ljud - jag tänker att det var till deras fördel i förhandlandet - att de hade den kroppsliga aktanten (förutom personer) att hävda sin territoriella taktik med, även om jättemånga gula flaggor med Öcalans ansikte gjorde att förbipasserande inte kunde tro annat att det var en kurdisk samling) och klargjorde för den förvirrade massan att nu kl 17 var det Frihetsparad. Han annonserade inte om eller när nästa gruppering skulle hålla sin manifestation. Personer med Öcalanflaggor rullade ihop dem och en stor banderoll som jag inte hann läsa. Men de lämnade inte torget. Antagligen för att Frihetsparaden var en demonstration som skulle lämna torget snart. Den verkade vara inställda på en manifestation. Alltså stanna vid statyn, hålla lite tal, ropa lite slagord, dela

#me too-manifestation

ut flygblad till förbipasserande. Jag skulle hämta min dotter så jag kunde inte stanna. Jag gick med Frihetsparaden från Möllevångstorget och upp på Södra förstadsgatan.

Protestens territorium producerar Kronos och produceras i Kronos. Kronos, det hela tiden närvarande omvälvandet, uppbrottets nu. Likaväl som territoriet produceras i Chronos, och producerar Chronos (vi bestämmer tid och plats och dubbelbokar och kommer för sent). Och en intensiv hyperverklig upplevelse av det tomma nuet Aion är troligt att vi får uppleva när vi ropar slagord tillsammans.

Jag har inte sett manifestationer på vardagar eller lördagar innan kl 15. Det tycks inte uppfattas kompatibelt med torghandeln. På första maj är det ofta två demonstrationer som avgår från Möllevångstorget (helgdag - ingen torghandel), En på förmiddagen kl 11, Vänsterpartiet med sympatisörer, och en på eftermiddagen kl 15, revolutionär 1 maj, utomparlamentariska vänstergrupper och individer. Jag vet att det finns kontakt mellan de organisatörerna för att undvika dubbelbokningar.

#me too

På söndagen den 22:a oktober hölls fjorton manifestationer för #metoo runt om i Sverige. I Malmö, Stockholm, Uppsala, Kalmar, Örebro, Umeå, Hudiksvall, Göteborg, Linköping, Västerås, Visby, Lund, Borås och Kristinehamn. Initiativet kom från Malmö och evenemanget spreds via sociala medier och fick utrymme i lokal och nationell media. Organisatörerna valde att söka tillstånd för manifestation på Möllevångstorget. (Sydsvenskan 2017-10-22).

Palestinier protesterar med anledning av Trumps annonsering att flytta den amerikanska ambassaden från Tel Aviv till Jerusalem

22:a oktober kl 12, från fönstret.

Nu börjar det samlas folk. De har ljudsystem och flaggor. Min mamma sa: Tänk att jag får uppleva me too. Hon är förvånad över de saker hon får uppleva nu i relation till den tid då hon växte upp. Jag tycker att manifestationen ser så traditionell ut men att kampanjen på internet känns som något nytt. Det är blött och kallt, jag måste gå snart. De har tre flaggor ställda i ett flaggställ (!). Var har de fått det ifrån?

Jag tänker att min mamma pratade om Chronos rörelser, den där pågående kampen, rösterna, åsikterna, missnöjet.

Vid det här tillfället hade arrangörerna satt upp ett partytält framför statyn, tre flaggor med kvinnotecken på stod i en fanhållare för tre flaggor. En banderoll som läste '#me too' och fäst vid två pinnar stod lutad mot statyn. En annan, också fäst vid två pinnar läste 'krossa sexismen'. Högtalare stod på ben kopplade till mikrofon. Det hölls tal och spelades musik. Två polisbussar stod på norra delen av torget, en bit från manifestationen.

Manifestationerna anordnades med kort varsel av grupper som skapats på facebook. I media blev en av organisatörerna, en 25-årig tjej, intervjuad. Därför blev jag förvånad över att manifestationens uttryck var så traditionellt, såg lite ut som ett bortglömt socialistisk parti hade återuppstått med den där flagghållaren och partytältet.

Palestinier

Fredagen den 8:e december (alltså utanför den tid jag hade avsatt för observationer men jag gick ner på torget med min kamera) på 30-årsdagen av den första intifadan och som reaktion på USA:s president Donald Trump två dagar tidigare

Kämpa Malmö-demonstration vid samlingen, bild: Moa Paulin Hansson

annonserade att USA ska flytta den amerikanska ambassaden från Tel Aviv till Jerusalem träffas Palestinier på torget för att protestera. Jag vet inte hur samlingen organiserats och kommunicerats men antagligen genom sociala nätverk och sociala medier. Gruppen var på plats två dagar efter Trumps uttalande. I affekt. För sin egen skull. Trotsa den bittra kylan och skrika ut sin ilska, att stå upp för sig, händer i chronos. Att mötas på Möllevångstorget och tillsammans ropa slagord. Ingen polisbil var där, manifestationen hade inte begärt tillstånd. Följande dag i dagspressen stod det att samlingen hade ropat slagord mot judar. Den territoriella approprieringen och taktiken hävdades av samlingen i sig, av slagord och flaggor.

Kämpa Malmö

Jag var utomlands och hade uppdaterats av min syster om knivattacken den 8:e mars 2014 på våra vänner och planeringen av den stora demonstrationen då hon var en av arrangörerna. En vecka därefter, den 16 mars hölls demonstrationen Kämpa Malmö. Möllevångstorget kunde bära dessa 10 000+ personer som kom till torget för att uttrycka ilska, men också med sina kroppar ta tillbaka staden från det nazistiska våld som ägt rum. Att demonstrationen skulle utgå ifrån och sluta på Möllevångstorget var en självklarhet för organisatörerna berättar min syster. Flera av mina vänner beskriver demonstrationen som en mäktig upplevelse att få uppleva gemenskapen att tillsammans säga ifrån. Jag kände den utan att vara där. Vid tiden för demonstrationen stod det inte klart om Showan skulle överleva. De riggade en scen på torgets nordöstra hörn. Vid den här demonstrationen var inte granitblocken som utgör basen till statyn tillräckligt stora för att agera scen. Som de ju gjort vid ovanstående exempel. Mina vänner berättade att huvudet och svansen av manifestationen kunde se varandra när de första var på väg

tillbaka och de sista precis lämnat torget. Demonstrationen gick till Gustav Adolfs torg och tillbaka. Eskorterade av polis, och trafiken var avstängd på flera gator. En stor frontbanderoll och massor av flaggor och mindre banderoller. Den territoriella appropriationen omfattade under samlingen innan demonstrationen hela det strategiska territoriet torget och en del av de strategiska territorierna i anslutning till torget. De territoriella taktikerna innefattar en mängd aktörer, alla människor, banderoller och cyklar och barnvagnar. Inom den större territoriella appropriationen upprättades en mängd mindre taktiska territorier, som organisationer som samlades under en banderoll eller scen och ljudbil.

Möllevångstorget bar 10 000 personer utan att det upplevdes som ett problem att röra sig. Det bor ungefär 10 000 personer i stadsdelen. Christian Borchs beskriver i *The Politics of Crowds* hur man kan se på folksamlingar i staden och på platser utifrån deras förutsättningar att bära samlingar, 'crowd affordance'. Möllevångstorget har hög kapacitet för folksamlingar utan att ta så stor yta i anspråk, torgets territorium utgörs bortsett från statyn Arbetets ära och snabbmatsrestaurangen Sibylla en fri yta innanför dess gränser.

SAMMANFATTANDE DISKUSSION

Min studie har fokuserat på relationerna mellan territorier som produceras på torget och dess temporala aspekter.

Jag undersökte därmed hur en territoriellt komplex plats fungerar och hur territorier produceras, men argumenterar också för komplexiteten som en viktig beståndsdel i offentlighet. De strategiska territorierna och taktikerna med vilka de hävdas, utgör utgångspunkter och referenser för andra territorialiseringar.

På Möllevångstorget måste territoriella appropriationer och taktiker hävdas med bestämdhet för att ha en chans. Jag tror att detta motstånd, eller denna densitet, skapar skärpa. Den territoriella komplexiteten är förutsättningen för många av dessa territorialiseringar. Det är ingen poäng att sälja droger där ingen rör sig. Hela grejen med Pop-up-party är ju att man inte får!

Territorierna samsas om torget, torghandeln befolkar torget under dagen, krogarnas gäster och Sibylla på kvällarna, Och i luckorna demonstrerar vi, flyger drake, spelar fotboll, solar mot en vägg.

Jag ser torghandeln som Möllevångstorgets hjärtslag, rytmiskt återkommande och pålitligt, i regn som solsken. De ansträngningar med vilket territoriet produceras går ingen närstående förbi. Särskilt tydligt blir arbete, mångfalden aktörer och rytmen i de time-lapsesekvenser där jag fotograferat öppningen och stängningen av torghandeln. Torghandelns ständiga återskapande gör vardag och vanlighet.

Nästan lika vanligt är det att något ovanligt händer på torget. Varje protest/manifestation/demonstration är en extraordinär händelse samtidigt som den är helt vanlig på torget. Den är extraordinär för personen som väljer att gå ut för att tillsammans med andra i affekt protestera/manifestera eller demonstrera. Nu. Den är en röst, eller flera, i ett samtal som skapar flera nu.

Utlopp för affekt är en viktig aspekt av offentlighet vi sällan pratar om. Jag har beskrivit tillfällena då jag, några av oss, delar oss, nästan alla av oss, har haft viljan och behovet att mötas på torget för att uttrycka och tillsammans producera tid och territorium/er. När vi känner behovet av att uttrycka frustration, glädje, sorg eller framgång i det offentliga som för att ge det ett nu, en tid en plats, verklighet och sanning.

Min studie gör, genom att dela mina erfarenheter och observationer, en poäng av den subjektiva upplevelsen av plats som är så central i det arkitektoniska narrativet.

Det har varit intressant att använda mig själv, mitt eget material och att skapa sammanhang och verktyg för att bättre förstå och rikare beskriva en plats med hjälp av tidigare forskning.

I det intrikata nätverk av aktörer och territorier som lagras på och föder varandra, har jag hållit tömmarna korta för att inte låta de områden jag studerat flyta ut i en generell diskussion. Jag menar att mitt arbete bör ses som en del i ett större utforskande kring territorialitet och dess temporala aspekter.

Min studie kan också ses som ett implementerande, eller testande, av teorier. Ett försök att konkret tillämpa territorialitetsteori med särskilt fokus på den temporala

aspekten nu. Jag tycker att det är intressant att se vad det är det materiella som ger förutsättningar för komplexitet och hur användningar relaterar till varandra och ger varandra förutsättningar.

Jag hoppas att jag i mitt examensarbete har erbjudit läsaren en förnimmelse av det slaget. Och i bästa fall tillgängliggjort teori som för en del av oss kan te sig svårgreppbar.

Tack för att du läste, se filmmaterialet också!

Hanna Negash
29 januari 2018 Malmö

Källförteckning

LITTERATUR

Ahmed, Sara, 2010: 'Happy Objects' publicerad i *The Affect Theory Reader*, Gregg, Melissa and Seigworth, Gregory J. (red.), Durham: Duke University Press.

Kärrholm Mattias, 2004: *Arkitekturens territorialitet*, Lund: Grahns tryckeri.

Lefebvre, Henri, 2004: *Rhythmanalisis -space, time and everyday life*, New York: Continuum.

Perec, Georges 2008: *Species och Spaces and Other Pieces*, London: Penguin Group.

Lawaczeck Körner, Kajsa 2016: *Walking Along, Wandering Off and Going Astray*, Lund: Lund University.

Prieto de la Fuente, Paulina 2015: 'Discrete architectures' publicerad i *Urban squares, Spatio-temporal studies of design and everyday life in the Öresund region*. Kärrholm, M. (red.). Lund: Nordic Academic Press.

James J Gibson, 1979: *The Ecological Approach to Visual Perception*, New York: Classic Edition published 2015 by Psychology Press.

Latour, Bruno, 1988: 'Mixing Humans and Non humans together: The sociology of a Door-Closer', publicerad i *SOCIAL PROBLEMS*, Vol. 35, No 3

Borch, Christian, 2013: *The Politics of Crowds: An Alternative*

History of Sociology, Cambridge: Cambridge University Press.

Czarniawska, Barbara, 2017: 'Actor Network Theory'
publicerad i *The SAGE Handbook of Process Organization
Studies*, London: SAGE.

Mol, Annmarie, 2010: 'Actor-Network Theory: sensitive terms
and enduring tensions', publicerad i *Kölner Zeitschrift für
Soziologie und Sozialpsychologie, Sonderheft*.

